

OSVRT NA UMJETNIČKI SIMPOZIJ *JAHORINA 2010*
REVIEWING THE *JAHORINA 2010* ART SYMPOSIUM

Sažetak

*U organizaciji slikara Laze Savića i Umjetničkog koncila i ove godine u periodu od 15. do 23. jula 2010. godine održan je osmi po redu simpozij **Jahorina 2010**. Simpoziju su prisustvovali afirmisani skulptori i slikari iz trinaest zemalja. Ovogodišnja tema bila je „Figura“. Umjetnička kolonija održavala se u hotelu „Bistrica“ na Jahorini. Djela nastala na ovogodišnjem simpoziju postat će djelom vrijedne kolekcije Umjetničke kolonije „Jahorina“. Kao i prošle godine, simpoziju su prisustvovali umjetnici iz Srbije – Milivoje Unković, Mirjana Lučić, Ranka Janković-Lučić, Đorđe Arnaut, iz Bugarske – Delija Chausheva, italijanski par Luisa Avarillo i Mauricio Baracco, kojima se pridružio i španski par Manolo Oyonarte i Mar Merino, Željka Momirov i Zoran Jovanović Dobrotin iz Srbije, iz Turske Feryal Taneri i Stefan Hadži-Nikolov iz Makedonije.*

Ključne riječi: *simpozij „Jahorina 2010“, umjetnost, „Figura“, neoklasicizam, neomodernizam, figurativizam*

Summary

*This year in the period 15-23 July 2010 and organized by the painter Lazo Savic and Arts Council, the **Jahorina 2010** Symposium was held for the eighth time. Affirmed sculptors and painters from thirteen countries attended the Symposium. This year's theme was the “figure”. Art Colony was taking place at the Hotel Bistrica in Jahorina. Works created in this year's Symposium will be a valuable part of the collection of the Art Colony Jahorina. Like the previous year, the Symposium was attended by artists from Serbia Milivoje Unkovic, Mirjana Lucic, Ranko Jankovic-Lucic, Djordje Arnaut, Delia Chausheva from Bulgaria, an Italian couple Luis and Mauricio Avarillo Baracca, who joined the Spanish pair of Manolo Oyonarte and Mar Merino, Zeljko Mo-*

mirov and Zoran Jovanovic Dobrotin from Serbia, Feryal Taner from Turkey and Stefan Hadzi-Nikolov from Macedonia.

Key words: *Jahorina 2010 Symposium, art, the figure, neoclassicism, neo-modernism, figurative art*

I ove godine, kao i proteklih osam, na olimpijskoj ljepotici Jahorini u hotelu „Bistrica“ organizovana je umjetnička kolonija koja je okupila umjetnike iz Španije, Turske, Italije, Bugarske, Makedonije, Njemačke, Bosne i Hercegovine i Srbije. 15. jula 2010. godine po osmi put okupili su se afirmisani umjetnici iz prethodno nabrojanih zemalja koji su svojim prisustvom pokazali vrijednost ove kolonije.

Iako se ove godine, za razliku od prošlih godina, okupilo do sada najmanji broj umjetnika, valjanost i vrijednost ovogodišnje kolekcije i dalje je na visokom nivou. U zajedničkom ateljeu radilo je jedanaest umjetnika radove o temi *Figure*.

Zabavno provedeni zajednički trenuci, vesela lica, prelijepo okruženje i priroda olimpijske ljepotice Jahorine podstakli su bujnu maštu ovih interesantnih ličnosti, da svoju filozofiju, uvjerenja i načela uobliče u sliku. Ponekad, pak, zaobilaze filozofiju, uvjerenja i načela i hvataju u svom okeanu mašte mali tren koji preslikavaju. Taj slučajni tren ponekad nije niti njima potpuno shvatljiv, ponekad promjenjiv, a ponekad poput života – nepredvidljiv.

I tako gledajući život kao promjenjiv, ovisan o trenu, ovisan o kapricu ili možda nekom migu unutrašnjeg stanja, jaka želja da se ispravi pogrešno, borba za ispravno uobličava se u filozofiju koju kistom, špahtlom, četkom i bojom nanose na bijelo platno. Jedni će svoja platna zasuti bojom i nehotičnim i brzim pokretima kista praviti oblike, drugi će pak pokušati iskopirati stvarnost i svoje figure predstaviti kao žive, a neki svojim planskim radom predstaviti svoju zamisao obojenu dubokom filozofijom o figuri i životu.

Zgrčene, sklupčane, plastične, bez lika a tako posebne i pune personalnosti, u pokretu, u padu, u nekoj sebi svojstvenoj transformaciji, brzim pokretom kista i špahtle nastaju figure Mirjane Lučić. Sinhronizacijom brzih pokreta kombinovano sa trenutnim raspoloženjem, tehnikom rada i kolorom nastaju linije kojim prvobitno stvaraju armaturu forme, koju umjetnica polako sklapa u posebnu harmoničnu kompoziciju. Ovaj neoekspresionista i figurativac, kada je riječ o figuri smatra da je ljudsko tijelo u principu vrlo jednostav-

no i sastoji se od trupla, udova i glave ali je mogućnost prikazivanja bezbrojna i neiscrpna. Njena figura je promjenjiva, kao da se rađa iz same sebe, odmota se i nastaje, onako plastična, bezobrazno nesavršena, u borbi sa samim sobom odražava, kao što kaže slikar i pjesnik Gabriel Frnandez, ogoljenost, usamljenost, izolovanost, seks, euforiju i glad za ljubavlju.

Nisu samo Mirjanine figure u borbi sa samim sobom, tu su i samouništavajuće figure Manolo Oyonartea iz Španije. Ovaj interesantni figurativac nema ideju o slici sve dok se ne upusti u svoju avanturu slikanja, baca materijal na kanvas i počinje da priča sa slikom koja ga upućuje i pokazuje mu forme. Poput dječak koji piše domaći zadatak, piše i briše, pa iznova slika i mijenja forme iz dana u dan sve dok ne pronade najjaču formu koja će da opstane. Jedna forma biva obrisana drugom, jer biva jača od prethodne, kao što kaže i sam umjetnik: *to je igra prirode i života, borba za opstanak*.

Njegove figure nisu mnogo plastične, ali su cjelokupne kompozicije jake i koloristične. One su dijalog između organskih formi, tj. dinamičnog i geometrijskih formi, tj. statičnog, između kojih se prožima treći element, ali i najvažniji: život, promjenjiva.

On muči platno danima, kako i sam kaže, istražuje elemente, mijenja ideje, filozofiju, pa i tehnike sve dok mu rad ne progovori i podari završnu formu, ali Manolo kao da i tada nije posve zadovoljan. Voli rad sa nizom slojeva jer takav rad priča priču, mijenja se poput života, a onaj tren kada završi da se mijenja i sam se život završava. Njegove se figure bore sa svojim demonima, nekad i pobjeđuju, a nekada baš ti demoni ostavljaju ožiljke na figuri. Njegove slike koje govore o tome „Red Diyagonal“ i „Survivers“ ostat će u kolekciji umjetničke kolonije „Jahorina“.

Žubor kiše, grmljavina, dobra muzika i unutrašnje zadovoljstvo podstiču prof. grafike Zorana Jovanovića Dobrotina da brzim potezima četke stvara naizgled jednostavna, ali interesantnom filozofijom popraćena djela. U njegovom radu mnogo je crne boje, jer smatra da je to pozitivna i najuzvišenija boja od koje zajedno sa bijelom počinje sve. Kako i sam Jovanović kaže da je optimista koji u svojoj glavi hvata proživljene lijepe trenutke, sjeća se interesantnih mjesta gdje razmjenjuje nježnosti sa svojom partnericom, romantika i seks u samo njihovom svijetu i upravo taj moment sreće prenosi na sliku. On sjedi pred praznim platnom čekajući tren nadahnuća, zatim premotava slike proživljenog i hvata moment poput „Moja žena restaurira toalet“, „Raspeće bez ruku“, „Portret slikara“, „Ulovljeni sekund vođenja ljubavi na kiši“ ili „Žena sa velikim grudima“. Sitnice ga čine sretnim, zaboravlja loše trenutke u

životu i kaže da se nikada nije osjećao sretnijim nego sad. Uvijek stvara različita djela i vjeruje u svoju originalnost.

Erotizmom nisu protkane samo Jovanovićeve slike, tu su i radovi dva italijanska umjetnika Maurizio Barraca i njegove supruge Luise Avarillo. Na prvi pogled gola ženska tijela na platnu nose dozu erotike, ali razgovorom sa umjetnikom doznajem da ta erotika nije obična, to je erotika iz jedne druge perspektive, kroz oči žene, jedna senzualnost. Maurizio, također, smatra da je ljepota antička, nije moderna, perfekcionizam je zastario. Moderno je neperfektno, sa ožiljkom koji priča priču, životnu priču. On kroz svoje forme želi da prikaže misteriozni pogled i izraz lica i ljepotu nesavršene žene. Snaga njenog golog tijela progovara senzualnošću i osobenošću, a ne kao seksualni predmet, predmet muškog zadovoljavanja. On kao muško nastoji vidjeti голу ženu njenim očima, ženskim očima. Ta konstrukcija u toplim bojama je istinski senzibilitet života. Smatra da nema sreće bez nesreće što izražava preko odabira kolora za svoje radove. Crna boja je kosmos, crvena boja bi se mogla tumačiti kao nesreća. Za njega tehnika nije važna, koncepcija je mnogo važnija. U ovogodišnjoj kolekciji simpozija naći će se tri njegova rada „Idiot čovjek i svijet“, „Snovi u noći“ i „Zvijezda sreće ili crno u prostoru“.

Luisa Avarillo pak slika neperfektno žensko golo tijelo koje predstavlja svijet i kosmos. Unutrašnja ljepota i unutrašnji svijet je polje kojim hoda. Tu energiju odražava cijela forma. Luisa smatra da je sve u imaginaciji, tu je i istina. Izraz lica na njenoj figuri se gubi, skoro da ne postoji, dovoljne su oči kroz njih se vidi misao. Ta neperfektna žena je autoreprezentuje. Žena je prije svega davateljica života „maternidad“, tj. majčinstvo je glavna ideja njenog rada. Slike „Planina“ i „Raspeće“ su prikazi i žene koja misli, daje život, koja je tužna ali i radosna, neperfektna, a tako savršena.

Za razliku od Mauricijeve i Luisine filozofije o neperfektnoj figuri žene i zanemarivanju tehnike slikanja, neoklasicista Stefan Hadži-Nikolov teži da uvijekovječiji mig ili trenutak u kome se nalazi skoro perfektna ženska figura u neobičnom položaju. Za njega žensko tijelo simboliše erotiku, poetiku i hedonizam, moment ali i vječnost, klasiku i modernizam. Za njega je lijepo i perfektno, a trenutak interesantan za uvijekovječiti može biti upravo žena koja izlazi iz mora sa mokrom draperijom ispod koje se vidi njeno prelijepo tijelo. Poput fotografije slikane kistom uvijekovječen je taj trenutak koji se više neće ponoviti jer draperija će se osušiti a zanimljivi položaj figure će se izgubiti. Ta plastična figura nikada više neće biti lijepa, mlada i erotična kao u tom trenu koji slikar na svom platnu zabilježi. Umjetnik se igra tehnikom i bojom, a što veću paletu bolja nanosi na platno to više ima podsticaja za stvaralaštvo.

Tople boje, kao što su narandžasta, žuta, plava, preovladavaju u njegovoj paleti. Nije ljubitelj golog akta, voli da njegove figure nose prozirne draperije koje predstavljaju enigmu. Položaj figure za njega je od velike važnosti i traži u moru trenova onaj neobični koji će biti njemu privlačan da bude prenesen na platno. Ovaj moderni klasicista veliku važnost predaje i tehnikama, te što više tehnika usavrši više dolazi do izražaja. U narednom projektu na kome će da radi ovaj umjetnik sastoji se od devet slika u stvarnoj veličini na kojima gola žena oblači komad po komad odjeće. U kolekciji umjetničke kolonije „Jahorina“ naći će se njegova ulja na platnu „Plava tajna“ i „Opuštanje“.

Bugarska umjetnica Delia Chausheva na sebi svojstven način definiše figuru. Za nju je svaka figura objekat, a ta figura nipošto nije tipična ili realistična, ona je potpuno apstraktna i za laika nepostojeća. Delia kaže kako svaki umjetnika ima svoj stil, a njen je soft konstruktivizam. Radi u akrilu, ulju i miks-mediji, hladnim i neutralnim bojama, a samo pokojim detaljem u toplim bojama zaokružuje kompoziciju. Njeno djelo „Različita destinacija“ ove godine ulazi u zbirku umjetničke kolonije „Jahorina“.

Između realnog i apstraktnog rađaju se u dubini duše i slike, ženske figure turske umjetnice Fryal Taneri. Ova vesela umjetnica kao da priča svoju životnu priču. Negdje u dubini rađa se tužna, usamljena, bolna, ali u isto vrijeme okružena ljudima i mačkama, vesela i rumena figura žene. Ova slika priča ženske priče, kako joj i sam naslov kaže. Taj autoportret predstavlja jednu figuru koja ima više lica. Lice majke, udovice, nane, kćerke, umjetnice, kao žene koja voli mačke, koja voli društvo, koja voli da stvara i uz sve to priča kroz šta ona, zapravo, prolazi. Voli boje i njihovom kombinacijom predstavlja osjećaje.

Stalni gost i selektor simpozij „Jahorina“ prof. Milivoje Unković i ove godine slika svoje karakteristične kompozicije sa plastičnim figurama koje su u međusobnom dijalogu i tako egzistiraju. To je upravo ono što se naziva jednim slikarskim djelom. Kaže da je inspiracija jedan ogromni okean u kome umjetnik pliva i u određenom se trenutku upeca i tada počinje stvaranje djela. Naravno, umjetničko djelo je promjenjivo i čitav jedan proces čija je najvažnija psihološka strana umjetnika, onog neobjašnjivog u njemu. Slikanje za njega podrazumijeva misaono-emocionalno i tehnološki proces. Svaki umjetnik ima sopstveni pečat, sopstvenu liniju i način viđenja formi. Umjetnik traži interesantne forme. Čak i onda kada su te forme jednostavne one mogu da budu inspirativne. Smatra da nije interesantno iskopirati prirodu, jer slikarskim formama vrijedi dati svojstven pečat i ekspresiju.

23. jula 2010. godine upriličena je izložba i ceremonija zatvaranja ovogodišnjeg umjetničkog simpozija kada su podijeljena i priznanja umjetnicima i saradnicima.

Zaključak

U vremenu političkog nejedinstva, velike nezaposlenosti i ekonomske krize, rijetki su pozitivni događaji poput ovoga, organizovani u svrhu umjetnosti i umjetničkog druženja. Neprofitabilne organizacije danas rijetkima imaju važnost, a o važnosti kulturnog napretka više se skoro i ne misli. Nažalost, ni umjetnost se više ne cijeni kao nekad. Sa velikom nadom i željom da se simpoziji, kao što je ovaj, u što većem broju organizuju i da upravo ovaj simpozij „Jahorina“ opstane još dugi niz godina, završavam rad o skoro pa zaboravljenim svjetovima.